

Laiko ženklai

Bankininkų puota pinigų maro metu. Taip visuomenė įvertino prieš pat Kalėdas sostinės širdyje duris atvėrusį Pinigų muziejų. Mat vien jo įrangai įsigyti Lietuvos bankas nepagailėjo pustučio milijono litų. Kiek valstybei atsiėjo kartu su centriniu banku maždaug trejus metus vykęs muziejaus patalpų remontas, niekas net nedrįsta įvardyti.

Jei panaši pinigų šventovė, prifarširuota modernių technologijų, būtų atidaryta riebiais laikais, į ją užsukę pigių paskolų išlepinti lietuviai – tik ne muziejininkai – gal ir tirtų iš laimės.

Tačiau šiandien, kai dažnas lietuvis vos suduria galą su galu, kvietimas užsukti į modernų Pinigų muziejų daugeliui skamba kaip nevykęs bankininkų pokštas. Kita vertus, gal Lietuvoje pinigai iš tikrųjų jau virto muziejine retenybe? Ir dar pasiskolinta už didžiules palūkanas?

Dėl bankinio Pinigų muziejaus kilęs triukšmas vėl priminė apverktiną mūsų muziejų padėtį. Kultūros ministerijai pavaldūs 12 muziejų.

Pernai, kai jų buvo vienu mažiau, muziejai iš biudžeto gavo 16 mln. litų. Šiomet 12 muziejų buvo skirta tik 14,5 mln. litų. Kitąmet – nė lito daugiau. Nepaisant net to, kad 2012-ieji bus paskelbti Muziejų metais.

Gal Lietuvoje pinigai iš tikrųjų jau virto muziejine retenybe? Ir dar pasiskolinta už didžiules palūkanas?

Šių pinigų vos užtenka algoms ir komunalinėms paslaugoms. Apie naujų eksponatų pirkimą ar kūrinių restauravimą muziejai tik svajoja.

Vienas gražiausių, už varginamai gyvenusių žemaičių prieš Antrąjį pasaulinį karą suaukottus pinigus įsteigtas Telšių „Alkos“ muziejus per 20 atkurtos Lietuvos metų eksponatams įsigyti nėra gavęs nė cento! Lietuvos bankui būtų užtekę investuoti į „Alkos“ eksponatus bent milijoną ir jis būtų tapęs ne šiaip, o laisvės dvidešimtmečio mecenatu!

Bet ką ten „Alkos“ muziejus. Lietuvos dailės muziejus paskutinįsyk savo fondus papildė tik 2008 metais.

Tada už 189 tūkst. litų muziejus įsigijo J.Vaičio, E.Cukermano, A.Skačkausko, V.Antanavičiaus, G. ir N.Urbonų, P.Repšio kūrinių. Ir stojo ilgo muziejinio pasninko metas, kuris tęsis dar mažiausiai metus.

Nors M.K.Čiurlionio muziejus nei pernai, nei šįmet jokių specialių lėšų irgi negavo, jis vis dėlto išigudrino iš savo bendro biudžeto kasmet skirti būtiniausiems naujiems kūriniams įsigyti po 20 tūkst. litų.

Nors ši gėdos A.Kubiliui nedaranti suma iš kojų išverstų ne tik britų, bet ir estų muziejininką, genijaus M.K.Čiurlionio mu-

ziejus dėl to įklimpo į skolas už komunalines paslaugas.

Tarkim, prieš dvejus metus M.K.Čiurlionio muziejus iš privataus asmens Nyderlanduose nusipirko 80 metų dingusiu laikytą ir itin brangiai kainavusį M.K.Čiurlionio šedevrą „Andante“ iš „Piramidžių serijos“.

Tačiau kadangi muziejus paveikslą pirkė už savo lėšas, skolos už komunalines paslaugas liko iki šiol. Vyriausybė rėžia, lyg joje posėdžiautų „brigadiniai“: „Nusipirkot – jūsų bėdos!“

M.K.Čiurlionio paveikslas – ne pinigai, kurio eksponavimas, pasak Pinigų muziejaus kūrėjų, „plėtoja visuomenės ekonominį švietimą, puoselėja istorinį ir kultūrinį paveldą“.

Jeigu net su M.K.Čiurlioniu šitaip, gal uždarykime muziejus apskritai, užuot tyčiojęsi iš savo istorijos?

„Brigadinis“ A.Kubiliaus valdžios požiūris į muziejus atitinka buvusio kultūros ministro R.Vilkaičio garsiuosius žodžius apie leidybą: „Kam tos naujos knygos, jei ne visas senas perskaitėme!“

Matyt, neatsitiktinai iš posto išspirtas R.Vilkaitis nori tapti Teatro, muzikos ir kino muziejaus darbuotoju. Greit išgirsime naują sentenciją apie tai, kam reikia naujų eksponatų, jei senų dar neapžiūrėjome?

Tik kažin ar ji bus teisinga, nes net kelerius metus naujų eksponatų neįsigyjanti muziejų būtų galima palyginti nebent su ore planuojančiu palaikiu lėktuvu, kurio vienas variklis sugedęs.

Kita vertus, dėl to, kad muziejai negali atnaujinti fondų, bent jau šiek tiek kalti ir jie patys.

Daugelis Europos muziejų turi privačius rėmėjus arba vadinamąsias bičiulių draugijas, kurioms priklausantys verslininkai aukoja pinigus naujiems eksponatams įsigyti.

Tarkim, Latvijos nacionalinio meno muziejaus ekspertai neseniai sudarė norimų įsigyti kūrinių sąrašą ir veda derybas su statybų bendrove „RE & RE“, pažadėjusia skirti pinigų muziejaus fondams atnaujinti.

Latvijos šiuolaikinio meno muziejus turi sutartį su banku „Aizkraules Banka“, kuris per dešimt metų kūriniams įsigyti skirs milijoną latų (4,8 mln. litų). Nors muziejus turėtų būti baigtas statyti iki 2014 metų, jis jau įsigijo apie 150 šiuolaikinių kūrinių.

Tarp jų yra ir lietuvių A.Sutkaus bei V.Paukštės darbai.

Daugelis Lietuvos muziejų, ko gero, nėra įgalūs nei suburti savo bičiulių draugijų, nei pasinaudoti kitu pinigų šaltiniu – Europos Sąjungos struktūriniais fondais.

Iš pastarojo šaltinio jau kelinti metai sotinasi Lenkija, kur vienas po kito dygsta modernūs muziejai. O ką lietuviai?

Mes priversti slankioti po Gedimino ar Trakų pilies muziejų ekspozicijas, kurios per 30 metų nepasikeitė.